

Ghid tematic

Accesul liber la rezultatele cercetării în științele sociale și disciplinele umaniste

Cuprins

1 Preambul	2
2 Accesul liber la rezultatele cercetării: principii de bază	3
3 Domeniul disciplinar SSH	6
4 Accesul liber la rezultatele cercetării: servicii și instrumente dedicate SSH	9
5 Bune practici	14
6 Recomandări	18
Referințe	19
Anexa	21

1 Preambul

Elaborarea unui ghid *unitar* pentru domeniul științelor sociale și disciplinelor umaniste – în continuare numit domeniul SSH (*Social Sciences and the Humanities*) – se lovește de la început de dificultatea de a trata *unitar* acest domeniu de cercetare. Nu există doar dezbateri cu privire la gruparea celor două domenii; chiar și definirea doar a ariei de acoperire a *științelor sociale* ridică controverse (vezi Lagenhove 2000). Totuși, din perspectiva practică a obținerii unei sinergii mai puternice în urma finanțării cercetării, alăturarea celor două pare varianta acceptată mai degrabă decât tratarea lor separată. Această opțiune este urmată, de exemplu, în cadrul celui mai important program de cercetare al Uniunii Europene (UE) – Horizon, care propune ca efecte așteptate din finanțarea SSH găsirea unor soluții la probleme precum¹:

- Sănătate, schimbări demografice și bunăstare, prin analiza economică și socială necesară reformării sistemelor de sănătate publică;
- Transport inteligent, ecologic și integrat, prin analize socio-economice ale transportului, studii prospective și previziune tehnologică;
- Acțiuni climatice și eficiența resurselor, prin analiza schimbărilor culturale, comportamentale, socio-economice și instituționale;
- Inovare socială, patrimoniu cultural european, istorie, cultură și identitate.

Plecând de la această logică funcțională, cu privire la potențarea impactului finanțării, obiectivul acestui ghid tematic este să prezinte principalele direcții de urmat în asigurarea accesului liber (OA, *open access*) la publicații științifice în domeniul SSH. Potrivit acestui obiectiv, ghidul urmărește să:

- Ofere o descriere generală a principiilor accesului liber în știință;
- Identifice caracteristicile disciplinare ale domeniului SSH;
- Identifice practici instituționale care sprijină tranziția la accesul liber la publicații științifice în domeniul SSH;
- Sublinieze direcții de urmat pentru promovarea principiilor accesului liber la publicații științifice în domeniul SSH.

¹ Horizon 2020 Programme, "Social Sciences and Humanities". Disponibil la [Social Sciences and Humanities | Horizon 2020 \(europa.eu\)](https://socialsciencesandhumanities.eu).

Secțiunile care urmează răspund pe rând la fiecare dintre aceste obiective specifice. Informațiile, datele și comentariile au rezultat dintr-o analiză documentară a orientărilor politicii OA pe plan internațional și în special în Uniunea Europeană (UE). Materiale anterioare elaborate în cadrul Open Science Knowledge Hub România (OSKH) din cadrul UEFISCDI² completează acest ghid cu elemente de detaliu cu privire la problematica generală a politicii OA – implementare, costuri, evaluare și politici instituționale.

2 Accesul liber la rezultatele cercetării: principii de bază

Transformarea digitală a informației a deschis o perspectivă pentru transformarea radicală a creării, accesului și diseminării informației științifice³. Potrivit Comisiei Europene, ne aflăm într-o epocă în care cercetarea devine mai ”deschisă, globală, colaborativă, creativă și apropiată față de societate”⁴. Știința devine *știință deschisă* (Open Science, OS) prin amplificarea capacității de producere a informației științifice în regimcu acces liber, care înseamnă pe scurt:

- publicarea rezultatelor cercetării și inovării în regim liber (OA);
- partajarea ,managementul datelor de cercetare cu respectarea principiilor “FAIR” (Findable, Accessible, Interoperable, Reusable”) și asigurarea accesului liber la datele de cercetare în conformitate cu⁵;
- evaluare deschisă („peer-review”);
- îmbunătățirea capacității instituționale de evaluare a performanței științifice în concordanță cu regimul politicii OS.

Conceptul și practica accesului liber, ca pilon original al științei deschise, au fost dezvoltate deja de-a lungul a mai mult de două decenii (vezi Anexa). Indiferent de forma de interpretare, formula cea mai larg acceptată a OA este cea expusă în Declarația din 14 februarie 2002 a

² uefiscdi.gov.ro :: Open Science Knowledge Hub România

³ Prin ”informație științifică” se înțelege în același timp: 1. Articole de cercetare publicate în reviste evaluate “peer-review” și 2. Datele de cercetare științifică (datele care stau la baza rezultatelor, datele brute și/sau cele aflate în depozite digitale (European Commission, Directorate-General for Research & Innovation. 2017. Guidelines to the Rules on Open Access to Scientific Publications and Open Access to Research Data in Horizon 2020, 21.3.2017).

⁴ ”Open Science”. Disponibil la [Open Science | Shaping Europe’s digital future \(europe.eu\)](https://europe.eu).

⁵ FAIR: Disponibile, Accesibile, Interoperabile, Reutilizabile

Inițiativei de la Budapesta privind Accesul liber (BOAI), prin care accesul liber înseamnă disponibilitatea gratuită pe internet fiind permis oricărui utilizator

”să citească, să descarce, să copieze, să distribuie, să tipărească, să caute sau să facă trimitere la textele integrale ale acestor articole, să le parcurgă pentru a le indexa, să le paseze ca date unui software sau să le folosească în orice scop legal fără nicio barieră financiară, legală sau tehnică altele decât cele inseparabile de accesul în sine la internet. Singura limitare privind reproducerea sau distribuția, precum și singurul rol al drepturilor de autor în acest domeniu ar trebui să fie acela de a oferi autorilor control asupra integrității proprii opere și drepturile de a fi recunoscut și citat cum se cuvine”⁶.

Există un spațiu al unor experiențe foarte diversificate între acest deziderat și practica accesului liber. Explicațiile pentru această stare de fapt sunt multiple, cum ar fi ritmul diferit de adoptare instituțională a standardelor OA sau interpretarea diferită a gradului de deschidere la informația științifică, dar și cerințele disciplinare specifice, un subiect care va fi tratat în secțiunea următoare. Indiferent însă de progresul mai important sau nu în direcția OA, există un consens larg asupra implementării acestei practici științifice prin două modalități principale: ruta ”verde” și ruta ”aurie” de publicare⁷.

Ruta verde de publicare (green open access)

Prin această modalitate, autorul este cel care arhivează produsul cercetării într-un depozit digital sau arhivă digitală (*repository*) de regulă împreună cu metadatele aferente – date descriptive, cum ar fi numele autorilor, afiliere, titlu, rezumat și detalii ale revistei în care este publicat.

Majoritatea depozitelor digitale instituționale informează asupra acordurilor de publicare în baza cărora autorii vor încărca produsul cercetării (o procedură numită „autoarhivare”) după o perioadă de embargo sau nu în funcție de condițiile publicării, dacă produsul cercetării a fost publicat. Versiunea care se autoarhivează poate fi fie cea înainte de evaluare (*peer review*) în depozite digitale numite *pre-print*, fie cea după evaluare în depozite digitale *post-print*. Pentru a decide variantele adecvate pentru arhivarea digitală, următoarele instrumente online sunt folosite:

⁶ Inițiativa pentru Acces Deschis de la Budapesta (BOAI). 2012. ”După zece ani de la Inițiativa pentru Acces Liber de la Budapesta: setarea implicită pe deschis”. Disponibil la <https://www.budapestopenaccessinitiative.org/boai-10-translations/romanian-translation> (18.11.2019).

⁷ Noua practică a *științei deschise* vine împreună cu un jargon extrem de diversificat și de multe ori foarte puțin înțeles de membrii comunității științifice, fără a mai vorbi de publicul larg. Pentru lămuriri ori de câte ori acest material se dovedește insuficient de explicativ vezi ”Open research glossary” (2015).

- Registrul de depozite OA (*Directory of Open Access Repositories*⁸), pentru a identifica depozitele disponibile în funcție de aria disciplinară, țară sau produs al cercetării (teză de doctorat, articol, carte, date etc.).
- [SHERPA/RoMEO](#)⁹, [pentru a afla](#) politicile de copyright și autoarhivare care sunt în conformitate cu publicația în care apare produsul cercetării.

Ruta aurie de publicare (gold open access)

Prin această modalitate, publicația (revista) este cea care permite și administrează OA la produsul cercetării, cu sau fără arhivare într-un depozit digital. Uneori, accesul liber este condiționat de un „cost de procesare a articolelor” (Article Processing Charge - APC). Unele reviste OA includ în regimul OA o perioadă de *embargo* (întârziere) înainte ca documentul să poată fi disponibil online după data publicării.

Cercetătorii pot alege oricare dintre cele două rute pentru avantajele pe care le oferă publicarea OA, dintre care cele mai des evidențiate sunt:

- Vizibilitatea sporită a rezultatelor cercetării, care se poate concretiza, printre altele, într-o rată mai mare a citărilor.
- Posibilitatea de a reproduce metodologia cercetării pentru validarea independentă a rezultatelor.
- Monitorizarea mai strictă a încercărilor de fraudă intelectuală prin plagiat sau falsificarea probelor.
- Asigurarea identificării uniforme, persistente și neechivoce a rezultatelor cercetării, inclusiv a proiectelor de cercetare, prin folosirea *identificatorilor digitali* furnizați de servicii precum idHAL¹⁰, hdl¹¹ sau ORCID¹².

În același timp, peisajul revistelor sau cărților OA este deseori contestat pentru faptul că ar permite apariția publicației, de cele mai multe ori prin intermediul plății unor taxe de procesare,

⁸ [Welcome to the Registry of Open Access Repositories - Registry of Open Access Repositories \(eprints.org\)](#)

⁹ [Welcome to Sherpa Romeo - v2.sherpa](#)

¹⁰ [Author identifier idHAL and CV – HAL Documentation \(archives-ouvertes.fr\)](#)

¹¹ [Handle.Net Registry](#)

¹² [ORCID](#)

fără un control riguros în procesul de evaluare “peer review”. Deși acest risc este real, comunitatea științifică a dezvoltat treptat un mecanism de adaptare în direcția asigurării unei calități științifice cu nimic mai prejos – uneori superioare prin implementarea unui proces de evaluare deschisă – prin comparație cu procedurile consolidate de publicare în lumea academică. Ca urmare a acestui proces, inițiativele către acces liber la publicații sunt sprijinite de instrumente și platforme digitale precum:

- Directory of Open Access Journals¹³: un serviciu de indexare a revistelor OA care respectă un standard minim al calității publicării.
- Think. Check. Submit¹⁴, Cofactor journal selector¹⁵: platforme care identifică reviste OA în funcție de criteriile alese de autor.
- Quality Open Access Market¹⁶: o platformă de evaluarea a revistelor OA și informare asupra politicilor de costuri pe care acestea le practică.

3 Domeniul disciplinar SSH

În contextul inițiativelor privind accesul liber, prin ”știință” se înțelege științele naturii, științele sociale și disciplinele umaniste¹⁷. Viziunea unitară a ”științei” nu se reflectă însă și într-o practică unitară în ceea ce privește accesul liber la publicații. OA este o inițiativă care își are originea în cadrul științelor vieții (de exemplu biomedicina) și fizică, de unde s-a extins în principal în toate domeniile STEM (Science, Technology, Engineering, and Mathematics) (Coonin și Younce 2009; SAGE, LSE Public Policy Group 2013). Adoptarea principiilor OA în științele sociale și disciplinele umaniste a venit mai târziu, în ritm inegal între disciplinele SSH și răspunde unor nevoi de cercetare și carieră academică uneori substanțial diferite față de științele exacte. Așa cum arată observațiile din practică de până acum, chiar în domeniul SSH, decalajele de implicare în politicile OA sunt substanțiale: ”La fel ca în anii precedenți, experții în economie au constituit cea mai mare proporție de experți cu experiență în SSH, în timp ce experții în științe

¹³ [Directory of Open Access Journals – DOAJ](#)

¹⁴ [Think. Check. Submit. \(thinkchecksubmit.org\)](#)

¹⁵ [Journal Selector - Cofactor \(cofactorscience.com\)](#)

¹⁶ [Quality Open Access Market - Quality Open Access Market \(qoam.eu\)](#)

¹⁷ În limba română, disciplinele umaniste sunt menționate și în prezent prin ”umanioare”, un apelativ învechit. Pentru referințe vezi ”humanities.” *American Heritage® Dictionary of the English Language, Fifth Edition*. 2011. Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company (22 Jun. 2021 <https://www.thefreedictionary.com/humanities>).

politice și administrația publică au fost al doilea grup ca mărime. Împreună, aceste două grupuri de discipline au reprezentat mai mult de jumătate din toți experții SSH implicați în proiecte sub teme marcate cu SSH. În ciuda faptului că este un domeniu științific larg, științele umaniste și artele au fost relativ slab reprezentate, cu o cotă de 5% (în conformitate cu anii precedenți)”. (DG-RI 2020, p. 16) (vezi tabelul de mai jos care prezintă granițele disciplinare în SSH).

Granițele disciplinare în domeniul SSH

Delimitarea disciplinară a științelor sociale
*Științe politice; Sociologia; Economia; Istoria; Antropologia; Geografia; Psihologia; Lingvistica; Filosofia
**Afaceri și management; Economie, dezvoltare economică, mediu; Educație, psihologie, cogniție și lingvistică; Sociologie, politică socială, asistență socială, dezvoltare socială, psihologie socială; Politică, drept, studii internaționale, guvernare; Cultură, media, sport; Statistică, programare, infrastructură, demografie; Metodologia cercetării și construcție instituțională
Delimitarea disciplinară a științelor sociale și a disciplinelor umaniste
*** Economie, afaceri, marketing; Științe politice, administrație publică, drept; Sociologie; Educație și comunicare; Arte și discipline umaniste; Psihologie; Demografie, geografie; Antropologie, etnologie; Istorie

Surse: * Dogan și Pahre 1990, ** England 2008, *** Directorate-General for Research and Innovation (European Commission) 2020, p. 16.

Diferența majoră cu privire la specificul cercetării în interiorul domeniului SSH constă în modul în care avantajele OA rezonază mai mult sau mai puțin cu nevoile comunității la nivel disciplinar. Pentru unele discipline, mai ales științe sociale – de exemplu, știința economiei, sociologia sau demografie – motivația probabil cea mai puternică pentru publicarea OA este posibilitatea replicării facile a cercetării, dar pentru alte discipline, mai ales cele umaniste – de exemplu, drept, filosofie sau arte – pentru multe din aspectele particulare ale informației științifice produse nu sunt încă soluții, iar pentru altele există divergențe (vezi tabelul de mai jos cu privire la specificul disciplinelor umaniste). Practicile de publicare și așteptările cu privire la reputație, dezvoltarea carierei și realizarea în cercetarea umanistă rămân în mod substanțial axate pe proceduri cu specific pronunțat, legate încă puternic de publicarea pe suport fizic, evaluarea cercetării, procesele lente de evaluare și perioade de embargo extinse (Science Europe 2013).

Prin urmare, deși în general există aceleași avantaje pentru a lua în considerare accesul liber în științele sociale și disciplinele umaniste ca și pentru orice alt efort de cercetare științifică,

practica OA în domeniul SSH nu este caracterizată de o abordare unitară; cunoașterea specificului la nivel de disciplină va produce propriul ghid aplicat.

Specificul disciplinelor umaniste în tranziția către acces liber

În domeniul disciplinelor umaniste, prețurile relativ accesibile ale revistelor elimină urgența reducerii prețurilor sau a accesului liber ca parte a soluției către vizibilitatea și diseminarea sporită a rezultatelor cercetării. În plus, în disciplinele umaniste, există mai puține reviste cu acces liber și aproape toate funcționează fără taxe de procesare.

Finanțarea cercetării este direcționată predominant către domeniile STEM. Această repartizare conduce și la posibilitatea de a dispune de fonduri mai mari pentru a plăti taxele de procesare percepute de revistele cu acces liber (bazate pe taxe).

Managementul rezultatelor (preprints) satisfac mai mult nevoile în domeniile STEM, unde necesitatea informării este aproape imediată, atât din perspectiva folosirii rapide a rezultatelor în cercetarea curentă, cât și cea a stabilirii priorității față de alții care ar putea lucra la aceeași problemă.

Lucrările publicate în domeniul umanist includ mai multe materiale produse de terți, de exemplu republicarea unor poezii sau ilustrații care necesită permisiunea deținătorului drepturilor de autor. Această permisiune este mult mai dificil de obținut pentru diseminarea cu acces liber și de multe ori implică plată pentru re-utilizare.

Cariera academică este predominant condiționată de publicarea de cărți și monografii, un domeniu de activitate care s-a deschis mai târziu către OA. În plus, o parte importantă a rezultatului cercetării se află într-o formă non-textuală, cum ar fi săpăturile arheologice, expozițiile, artefactele și spectacolele sau produsele digitale. Adaptarea serviciilor de tip tehnic pentru publicarea și managementul datelor în acces liber este încă o provocare pentru comunitatea SSH.

Progresul mai lent poate fi explicat și prin alte caracteristici, mai mult de tip personale, cum ar fi predispoziția de a lucra independent ("operă de autor") sau în grupuri mici, mai puțin sau deloc formalizate actori ai cercetării științifice.

Surse: Suber 2017, **University College Dublin Digital Library**, Maynooth University Library, Science Europe 2013.

SSH se afla încă în etapa "timpurie" a publicării cu acces liber, iar pentru mulți autori din aceste discipline poate fi neclar dacă OA este o tendință de publicare viabilă (Coonin și Younce 2009). Plecând de la această realitate, organizarea secțiunilor care urmează, precum și pregătirea recomandărilor de la finalul ghidului, vor considera cu prioritate domeniul disciplinelor umaniste, acolo unde tranziția către OA aduce cele mai multe provocări prin raportare la istoricul științei deschise.

4 Accesul liber la rezultatele cercetării: servicii și instrumente dedicate domeniului SSH

Serviciile și instrumentele sunt dezvoltate și oferite comunității, cu păstrarea regimului deschis, cu scopul de a răspunde valorificării avantajelor dedicate publicării cu acces liber. Pe linia acestui obiectiv practic, sunt prezentate în continuare domeniile de intervenție care au înregistrat cel mai vizibil progres.

Arhivare și publicare

Pentru a crește capacitatea de descoperire a cercetării, primul pas este arhivarea rezultatului, de regulă preprint-ul într-un depozit digital specific domeniului, dar și dedicat acestei forme de cercetare (preprint). Alegerea unui depozit digital este facilitată prin consultarea registrului general Directory of Open Access Repositories¹⁸ sau prin accesarea directă a unor arhive deschise care nu percep taxe precum HAL¹⁹, Zenodo²⁰, Humanities Commons²¹ sau PhilPapers²², care se prezintă ca arhiva cu ”cel mai bogat conținut de filosofie”²³.

Depozitele digitale sunt create la nivel instituțional ca un răspuns la necesitatea de a adopta principiile OA cât mai aproape de comunitatea cercetătorilor. Dezvoltarea acestora se face concomitent ”atât pentru a îmbunătăți conținutul pe care îl dețin, cât și pentru a-și lărgi domeniul de aplicare”, iar funcțiile pe care le îndeplinesc sunt în mare parte legate de (SAGE, LSE Public Policy Group 2013):

- Găzduire de reviste cu acces liber, fără costuri de procesare a articolelor -APC, pentru universități, și transformarea lor în edituri universitare.
- Furnizarea de servicii de management a datelor de cercetare, inclusiv de consiliere pentru a identifica cele mai potrivite arhive digitale pentru găzduirea datelor deschise.

¹⁸ <https://v2.sherpa.ac.uk/opensoar/>

¹⁹ <https://hal.archives-ouvertes.fr/?lang=en>

²⁰ <https://zenodo.org/>

²¹ [Humanities Commons – Open access, open source, open to all \(hcommons.org\)](https://humanitiescommons.org/)

²² <https://philpapers.org/>

²³ [PhilArchive: The Philosophy E-Print Archive](https://philarchive.org/)

- Asigurarea posibilității tehnice a transferului de conținut către depozite digitale tematice, de exemplu RePEc²⁴, ArXiv²⁵.
- Furnizarea de metrice de nouă generație la nivel de articol.
- Asigurarea posibilității tehnice de extragere a datelor și a textului facilitată de computer.
- Arhivarea digitală a materialului de cercetare destinat "rutei aurii" de publicare.

O primă selecție pentru alegerea mijlocului de publicare se face prin accesarea serviciilor Directory of Open Access Journals (DOAJ) pentru reviste academice sau Directory of Open Access Books (DOAB)²⁶ pentru cărți, servicii care furnizează și minime informații tehnice sau suport tehnic (de ex. încărcarea metadatelor). Costurile publicării OA reprezintă un criteriu de alegere a publicațiilor care contează inclusiv în domeniul SSH, iar existența unei game largi de servicii de informare (vezi mai jos) facilitează aceste opțiuni. De exemplu, Sage Open practică costuri (APC) de 99USD pentru publicații din toate domeniile SSH, dar o statistică generală arată că 71% din peste 10.000 reviste listate în DOAJ nu solicită APC²⁷. Pentru cărți OA, este uzual să se solicite o plată inițială. Manchester University Press taxează cu sume de 5.900GBP, iar Palgrave MacMillan cu 11.000GBP. Open Book Publishers, o editură de asemenea implicată în SSH, percepe 3.500-5.000GBP (SPARC Europe 2017).

Datele de cercetare

Cercetătorii din disciplinele umaniste au acces la mai puține depozite digitale tematice decât alte discipline științifice, dar există evoluții vizibile de recuperare a acestui decalaj²⁸ (Science Europe 2013). Informații despre depozitul digital care se potrivește nevoilor de cercetare sunt oferite de serviciul de atribuire de identificatori persistenți DOI Data Cite²⁹ prin Registrul de depozite de

²⁴ <http://repec.org/>

²⁵ <https://arxiv.org/>

²⁶ <https://www.doabooks.org/>

²⁷ <https://sustainingknowledgecommons.org/2018/02/06/doaj-apc-information-as-of-jan-31-2018/>

²⁸ De exemplu: The free Nordic Arts and Humanities and Social Sciences Open Access fulltext repository (<http://hprints.org/>); Digital Research Infrastructure for the Arts and Humanities (DARIAH) (www.dariah.eu); sau Common Language Resources and Technology Infrastructure (CLARIN) (www.clarin.eu).

²⁹ [Welcome to DataCite](#)

date de cercetare³⁰, considerat unul dintre cele mai relevante surse de date de acest tip la nivel internațional, sau serviciul de recomandare special creat pentru arte și științe umane, DDRS³¹.

Datele pot lua forme precum adnotări, date textuale, software, date geospațiale, notații muzicale, date audiovizuale, imagini și sunt integrate în circuitul informației științifice ca reproductibile sau reutilizabile și permanente prin atribuirea de identificatori persistenți. Comunitatea academică se poate orienta în prezent după relativ numeroase ghiduri de management al datelor de cercetare (Data Management Plans, DMP), documente care sunt mai simple sau mai complexe în funcție de anvergura programului de cercetare. Un exemplu multidisciplinar este cel recomandat cercetătorilor din UE în programul Horizon 2020³². Au apărut însă în număr din ce în ce mai mare ghiduri de management aplicate domeniului SSH. Prezentăm în continuare câteva exemplificări ale unor astfel de ghiduri pregătite în mediul universitar de către departamentele de servicii digitale:

- Data Management for Humanities³³;
- Data Management Planning – Arts & Humanities Research Data Guide³⁴;
- Data Management Plans³⁵.

Finanțarea publicării

Există o combinație relativ largă de modele pentru acoperirea costurilor activităților care sprijină OA (Speicher et al. 2018). Se pot întâlni modele de finanțare colectivă (*crowdfunding*) – de ex. Knowledge Unlatched³⁶, Language Science Press³⁷; finanțare instituțională – de exemplu Open Library of Humanities³⁸, găzduită de University of London, Open Humanities Press³⁹, în

³⁰ [Home | re3data.org](https://re3data.org)

³¹ [DDRS \(dars.dariah.eu\)](https://dars.dariah.eu)

³² [Data management - H2020 Online Manual \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/horizon2020/data-management/)

³³ [Home - Data Management for the Humanities - Research Guides at UCLA Library](https://www.library.ucla.edu/researchguides/humanities/)

³⁴ [Data Management Planning - Arts & Humanities Research Data Guide - Research Guides at University of Cincinnati \(uc.edu\)](https://guides.library.uc.edu/data-management-planning)

³⁵ [Data management plans – University of Copenhagen \(ku.dk\)](https://www.ku.dk/english/research/data-management-plans/)

³⁶ [Home - Knowledge Unlatched](https://www.knowledgelibrary.org/)

³⁷ [Language Science Press \(langsci-press.org\)](https://www.langsci-press.org/)

³⁸ [Open Library of Humanities \(openlibhums.org\)](https://openlibhums.org/)

³⁹ [Open Humanities Press](https://openhumanitiespress.org/)

parteneriat cu University of Michigan Library, sau OpenEdition⁴⁰, găzduită de o infrastructură europeană de cercetare; sau există modele de afaceri *freemium*, prin care se acoperă de furnizor fără taxe serviciile de bază, dar se aplică taxe pentru servicii specializate – de exemplu Public Knowledge Project⁴¹.

Drepturi de autor

Publicarea cu acces liber este caracterizată în mod dominant de gestionarea drepturilor de autor prin folosirea unei licențe cât mai deschise, pentru a facilita reutilizarea produsului de cercetare pe scară largă. O astfel de licență este „BY” Creative Commons (CC), CC-BY⁴² (CC-BY 4.0), cea mai permisivă dintre licențele de tip CC. O licență CC-BY permite oricui să copieze și să modifice (să rezume, să adauge și să modifice, în general) lucrarea licențiată și să distribuie copii și versiuni modificate, în scopuri comerciale și necomerciale, atâta timp cât atribuirea este acordată autorului (autorilor). Un ajutor în identificarea celei mai potrivite licențe, pentru articole, cărți, dar și pentru date, software și alte tipuri de rezultate ale cercetării, este oferit de câteva instrumente de selecție a licențelor⁴³.

Pentru SSH, atribuirea unei licențe este mai problematică decât în alte domenii deoarece un rezultat al cercetării include frecvent materiale terțe, procedură care prin atribuire corectă nu încalcă regulile privind plagiatul, deși se poate ajunge mai ușor la el prin publicarea digitală, dar poate încălca mai degrabă drepturile de autor al terților asupra conținutului original - opere de artă, fotografii, artefacte și alte obiecte din muzee și colecții private. După cum s-a remarcat, „reutilizarea” datelor funcționează diferit în disciplinele umaniste, unde există mai puțină dependență de seturi mari de date și o cultură care apreciază forma unică de exprimare și stilul științific al unui autor individual (Science Europe 2013). Îngrijorarea rezultă din posibilitatea ca prin utilizarea unei licențe CC-BY într-un context artistic și umanist, datorită absenței clauzei „ND” (fără derivate) din această licență, regimul deschis ar putea conduce nu numai la încălcarea drepturilor de autor (de exemplu, traduceri), dar și la produse care ar încălca drepturile morale (de exemplu, traduceri neglijente) sau convențiile bunelor practici academice (de exemplu,

⁴⁰ [OpenEdition: four platforms for electronic resources in the humanities and social sciences: OpenEdition Books, OpenEdition Journals, Hypotheses, Calenda](#)

⁴¹ [Public Knowledge Project \(sfu.ca\)](#)

⁴² [When we share, everyone wins - Creative Commons](#)

⁴³ [Choose a License \(creativecommons.org\)](#), [License chooser tools | CLARIN ERIC](#) sau [Choose an open source license | Choose a License](#)

recontextualizări neacceptate în mod specific de autor) (SAGE, LSE Public Policy Group 2013). Multe din aceste controverse sunt examinate de Eve (2014) în *Open Access and the Humanities*, un volum publicat sub licență CC BY-SA⁴⁴ de exemplu, din analiza căruia se desprinde concluzia că licența trebuie să fie atât de permisibilă cât este de necesar de protejat dreptul legal și moral al altor autori.

Evaluare și metrice

Problematica introducerii unor noi metrice în actul evaluării cercetării, metrice numite *de noua generație* pentru a fi deosebite de cele tradiționale ale scientometriei, este un subiect îndelung discutat în rândul disciplinelor STEM⁴⁵ și asupra căruia se fac încă tatonări pentru a găsi cele mai potrivite soluții. Aceste soluții trebuie să răspundă la cel puțin două criterii: să asigure calitatea cercetării și să includă adecvat cercetarea în practica științei deschise.

În domeniul SSH, lucrurile nu stau altfel. Explorările care există constau în experimente pe scară restrânsă, mai ales prin modelul de evaluare deschisă unde cititorii pot face comentarii cu privire la lucrări (cărți) și se fac revizuiuri ale lucrării post-publicare. Într-un exemplu oferit de SPARC Europe (2017)⁴⁶, se amintește de lucrarea *Planned Obsolescence* a lui Kathleen Fitzpatrick care a fost publicată și evaluată online de colegi ca modalitate de experimentare a evaluării deschise (prin care autorul cunoștea identitatea recenzorilor). Un alt exemplu, este cel al Universității din Liège unde cercetătorii sunt condiționați la evaluarea performanței de arhivarea lucrărilor lor în depozite Open Access (SAGE, LSE Public Policy Group 2013). Alte mecanisme sunt formate de jos în sus, o modalitate prin care practici validate în regimul deschis se transformă în norme de evaluare a unei comunități academice. Astfel de cazuri sunt standardele privind regulile de citare în lingvistică – Tromsø Recommendations for Citation of Research Data in Linguistics (Andreassen et al. 2019) sau cele privind activitățile editoriale. Față de acest ultim caz, SPARC Europe (2017) remarcă: ”Atât Open Humanities Press (OHP), cât și Open Library of Humanities (OLH) au recrutat consilii editoriale formate din cercetători seniori din toate domeniile umaniste, oferind aceleași standarde de înaltă calitate de evaluare colegială ca și revistele pe bază de abonament.”

⁴⁴ [Creative Commons — Attribution-ShareAlike 2.0 Generic — CC BY-SA 2.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/)

⁴⁵ [Știință, tehnologie, inginerie și matematică](#)

⁴⁶ <https://sparceurope.org/wp-content/uploads/2017/02/Humanities-BP-final-PDF.pdf>

Diseminarea informației și a bunelor practici

Informația despre publicarea OA este generată în primul rând în cadrul comunităților de practică, organizate sau nu disciplinar/tematic. Recent, au început să apară instituții sau evenimente⁴⁷ care au rolul exclusiv să adauge prin activitatea lor la diseminarea cât mai largă a principiilor și serviciilor OA. De obicei, mijlocul cel mai larg acceptat prin care se îndeplinește acest obiectiv este gestionarea informațiilor pe platforme dedicate, inclusiv prin servicii de constituire a colecțiilor. Iată câteva exemple prezentate de SPARC Europe (2017):

- Europeana: Portal de colecții culturale digitale realizat prin colaborarea cu peste 2000 de instituții europene⁴⁸.
- DPLA - Digital Public Library of America: Platformă care grupează colecții culturale digitale din SUA (<http://dp.la/>).
- History Working Papers: pagină interactivă, în prezent inactivă, pentru facilitarea colaborărilor, a dezbaterilor asupra temelor actuale de cercetare⁴⁹.
- Press Forward: serviciu (soft) de identificare, filtrare și colectare a lucrărilor din spațiul deschis al publicării (<http://pressforward.org/about/>).

5 Bune practici

OPERAS⁵⁰ este infrastructura de cercetare care sprijină comunicarea științifică deschisă în științele sociale și umaniste (SSH) în Spațiul European de Cercetare. Prin cooperarea a 53 de organizații din 16 țări membre și non-membre UE, OPERAS răspunde nevoii de diseminare a informației relevante pentru progresul OA în domeniul SSH. Viziunea infrastructurii este ”de a face Știința Deschisă o realitate pentru cercetarea în SSH și de a realiza un sistem de comunicare științific în care cunoștințele produse în SSH să beneficieze cercetători, academicieni, studenți și, în general, întreaga societate din Europa și din întreaga lume, fără bariere”. OPERAS poate fi punctul ideal de plecare pentru orientarea cercetătorilor către cele mai bune practici, iar prin

⁴⁷ Un astfel de eveniment dedicat diverselor componente ale politicii OS a fost organizarea conferinței International Conference on ICT enhanced Social Sciences and Humanities (ICTeSSH 2020) în perioada 29 iunie – 1 iulie 2020 ([ITM Web of Conferences \(itm-conferences.org\)](http://itm-conferences.org)).

⁴⁸ [Europeana Collections](http://europeana-collections.org)

⁴⁹ [History Working Papers Project \(archive-it.org\)](http://archive-it.org)

⁵⁰ [OPERAS – open scholarly communication in the european research area for social sciences and humanities area through schola \(operas-eu.org\)](http://operas-eu.org)

adeziunea la această infrastructură progresul în implementarea politicilor se poate realiza în ritm susținut.

OPERAS nu oferă servicii sau instrumente specifice domeniului OA deoarece ”managementul datelor de cercetare poate fi foarte specific în diferite discipline” (ale SSH). Pentru a sublinia această specificitate de tip practic, în această secțiune va fi prezentat cazul DARIAH-EU (The Digital Research Infrastructure for the Arts and Humanities)⁵¹, una dintre infrastructurile de date care colaborează strâns cu OPERAS, dar care are posibilitatea să ofere sprijin concret pentru implementarea politicilor OA în SSH. Selecția acestui caz este justificată din cel puțin două motive. În primul rând, DARIAH este o experiență de succes – prin istoric și rezultate – în cadrul UE în ceea ce privește alocarea fondurilor pentru finanțarea proiectelor în domeniul accesului liber. În al doilea rând, prin anvergura domeniilor acoperite și a serviciilor furnizate, DARIAH reflectă aproape integral țintele de stabilit pentru o politică OA. Experiența acumulată prin activitatea acestei rețele poate servi ca model pentru configurarea la o scară mai mică – instituție sau asociație profesională – a politicilor privind accesul liber în domeniul disciplinelor umaniste.

Obiective și principii de funcționare

DARIAH a fost înființat în august 2014 sub forma unui Consorțiu European pentru Infrastructura de Cercetare (ERIC). Rolul infrastructurii este descris ca o resursă comună pentru organele legislative, factorii de decizie europeni și diferitele comunități de cercetare din jurul științelor umaniste (Romary și Tóth-Czifra 2019). Componenta sa cuprinde 19 membri, observatori și parteneri. În această ultimă categorie se regăsește și o instituție din România – Centrul Transilvan pentru Discipline Umaniste Digitale de la UBB Cluj⁵².

Anvergura contribuției DARIAH la nevoile comunităților de cercetare este surprinsă de un set de opt ”angajamente”, care trasează direcții de urmat și face recomandări bazate pe interpretarea unui număr considerabil de experiențe. Iată, în rezumat și în prezentarea consorțiului (Romary și Tóth-Czifra 2019), care este conținutul acestor angajamente:

⁵¹ [DARIAH | Digital Research Infrastructure for the Arts and Humanities](#). Dacă nu se specifică altfel, această secțiune se bazează pe informația disponibilă pe pagina web DARIAH.

⁵² [Transylvania Digital Humanities Centre \(ubbcluj.ro\)](#)

1. Rezultatele cercetării ar trebui să fie disponibile în mod liber, într-un mod care să asigure atât accesul liber imediat, cât și drepturile de reutilizare a textului complet și a exploataării datelor asupra conținutului respectiv.
2. Se recomandă adoptarea practicii de autoarhivare a rezultatelor cercetării în depozite instituționale sau tematice sau servere pentru *preprints*.
3. Se recomandă păstrarea de către autori a drepturilor de autor și publicarea sub licențe deschise, acolo unde este posibil, prin utilizarea licenței de atribuire Creative Commons CC-BY.
4. Taxe de publicare ar trebui plătite numai către publicațiile sau platformele de publicare cu acces liber și, în conformitate cu politica Horizon Europe, nu către reviste hibride cu acces liber (adică reviste închise, bazate pe abonament, care oferă și servicii de publicare cu acces liber, caz în care autorii acoperă costurile publicării prin taxe de procesare a articolelor).
5. Unul dintre criteriile de alegere a mijlocului de publicare constă în păstrarea unei transparențe maxime între autori și editori în ceea ce privește politicile lor, costurile de publicare, condițiile de partajare și drepturile autorilor.
6. Se recomandă utilizarea identificatori unici și persistenți la toate rezultatele cercetării, cum ar fi lucrarea de cercetare, dar și date, cod, imagini, materiale didactice, videoclipuri etc. pentru a facilita reutilizarea și reproducerea rezultatelor cercetării.
7. Accesul liber la rezultatele științifice se extinde și la operarea informației științifice prin computer, care pot citi metadatele și sprijini indexarea lor în baze de date științifice.
8. Se recomandă adoptarea unui spectru cât mai divers de modele și servicii disponibile pentru a găsi opțiunea care se potrivește cel mai bine oportunităților de finanțare și în conformitate cu practicile disciplinare stabilite.

Servicii și instrumente

DARIAH pune în practică propriile angajamente prin servicii și instrumente calibrate la nevoile cercetării în domeniul SSH. Sfera lor de cuprindere este considerabilă⁵³. În continuare sunt prezentate câteva exemplificări cu potențial de utilizare largă.

În materie de *servicii*, infrastructura oferă:

⁵³ [Tools and Services | DARIAH](#)

- Arhivarea lucrărilor de cercetare în colecția DARIAH⁵⁴ existentă pe depozitul de publicații HAL⁵⁵ prin adăugarea DARIAH la câmpul corespunzător de metadata.
- Sesiuni de instruire pentru cercetători în domeniul artelor și al disciplinelor umaniste. Masterclass-urile DARIAH încurajează cercetătorii să producă conținut cu acces liber, de exemplu prin programe referitoare la citarea datelor⁵⁶, folosirea datelor lexicale deschise⁵⁷ sau crearea de resurse educaționale deschise⁵⁸.
- Platforme pentru diseminarea rezultatelor cercetării⁵⁹ sau a metodelor⁶⁰ prin acces liber.
- Platforma Episciences⁶¹ pentru a sprijini apariția și dezvoltarea revistelor electronice cu acces liber care preiau conținutul lor din ante-publicații (*preprints*) depozitate în arhive deschise precum arXiv⁶² sau HAL⁶³.
- Platforma OpenEdition, care reprezintă un set de patru platforme cu resurse electronice dedicate publicațiilor umaniste și științelor sociale - OpenEdition Books⁶⁴, OpenEdition Journals⁶⁵, Hypotheses și Calenda⁶⁶.
- Informații cu privire la cooperarea cu alte inițiative Open Access și Open Science precum Open Science MOOC⁶⁷, OpenAIRE⁶⁸, OpenUp⁶⁹ și FOSTER Open Science⁷⁰.

⁵⁴ [Home - DARIAH - Digital Research Infrastructure for the Arts and Humanities \(archives-ouvertes.fr\)](http://archives-ouvertes.fr)

⁵⁵ [Home - Archive ouverte HAL \(archives-ouvertes.fr\)](http://archives-ouvertes.fr). HAL a fost dezvoltat ca o resursă națională franceză, acum deschisă la nivel internațional.

⁵⁶ [Open Data Citation for Social Sciences and Humanities – The companion blog to DARIAH's Humanities at Scale Winter School in Prague: 24th-28th October 2016 \(hypotheses.org\)](http://hypotheses.org)

⁵⁷ [Lexical Data Masterclass - Sciencesconf.org](http://sciencesconf.org)

⁵⁸ [#dariahTeach – teaching materials for the digital arts and humanities](https://twitter.com/dariahTeach)

⁵⁹ [#dariahTeach – teaching materials for the digital arts and humanities](https://twitter.com/dariahTeach)

⁶⁰ [OpenMethods – HIGHLIGHTING DIGITAL HUMANITIES METHODS AND TOOLS \(dariah.eu\)](http://dariah.eu)

⁶¹ [Episciences - Home](http://episciences.org)

⁶² <https://arxiv.org/>

⁶³ <https://hal.archives-ouvertes.fr/?lang=en>

⁶⁴ <https://books.openedition.org/>

⁶⁵ <https://journals.openedition.org/?lang=en>

⁶⁶ [OpenEdition: four platforms for electronic resources in the humanities and social sciences: OpenEdition Books, OpenEdition Journals, Hypotheses, Calenda](http://openedition.org)

⁶⁷ [Homepage - Open Science MOOC](http://open-science-mooc.org)

În materie de *instrumente*, infrastructura oferă:

- MEI Score Editor (MEISE)⁷¹ este un software de editare a notației muzicale pentru vizualizarea și editarea muzicii codificate în CWN (Common Western Notation) în fișiere MEI. Facilitează de exemplu citirea sau editarea dovezilor și vizualizarea variantelor și lecturilor.
- ConedaKOR⁷² este un sistem de baze de date cu o arhitectură bazată pe grafice menit să faciliteze administrarea și prezentarea colecțiilor academice de obiecte din științele culturale și umaniste bazate pe imagini.
- TextGrid⁷³ este un mediu de cercetare virtual care permite cercetătorilor din disciplinele umaniste să editeze, să stocheze și să publice edițiile și datele digitale într-un mod durabil.

6 Recomandări

Practica publicării OA în SSH a realizat progrese notabile pe toate planurile – instituțional, furnizarea de servicii / instrumente și crearea de norme și standarde specifice pentru bune practici și a recuperat astfel vizibil din decalajul care le desparte de domeniul STEM. Continuarea acestui ritm susținut poate fi facilitată de adoptarea recomandărilor prezentate în continuare.

1 Continuarea practicilor disciplinare și acolo unde posibil inter-disciplinare, de exemplu în cadrul științelor sociale, în direcția promovării standardizării și conformității în dezvoltarea depozitelor digitale tematice și instituționale.

⁶⁸ [OpenAIRE](#)

⁶⁹ openup-h2020.eu

⁷⁰ <https://www.fosteropenscience.eu/>

⁷¹ <http://meise.de.dariah.eu/>

⁷² <https://de.dariah.eu/en/conedakor>

⁷³ <https://textgrid.de/en/>

2 Încurajarea programelor de studiu dedicate transformării digitale a practicii științifice, cum este Departamentul de discipline umaniste digitale la UBB Cluj sau același tip de departament la King's College London⁷⁴.

3 Crearea și dezvoltarea serviciilor depozitelor digitale universitare pentru accesul propriilor cercetători ai unei universități, cel mai posibil prin redirecționarea fondurilor de la abonamente la încurajarea practicilor și sprijin pentru OA.

4 Adoptarea timpurie a unor practici și metode specifice OA, chiar și experimentale, precum evaluarea deschisă, arhivarea publicațiilor ante-publicare sau introducerea unor noi metrici proprii OA în evaluarea performanței.

5 Adoptarea timpurie a unei politici de diseminare digitală a informației științifice mai ales în acele cazuri în care drepturile de autor au expirat și / sau ai căror editori nu s-ar opune unei publicații cu acces liber.

6 Adoptarea pentru lucrările prezente a unor politici de încurajare a publicării cu o perioadă de embargo (întârziere) cât mai timpurie, dar nu mai mare de 12 luni.

7 Lansarea unor analize de examinare a comportamentului cercetătorilor cu privire la opțiunile de publicare, nevoile lor cu privire la accesul și la folosirea datelor în regim deschis, precum și cu privire la serviciile OA necesare în activitatea lor științifică.

Este de la sine înțeles că acest set de recomandări nu este exhaustiv și nu se potrivește la fel de bine pe diferitele arii disciplinare. Poate însă reprezenta o opțiune fezabilă ca recomandările să fie puse în corespondență cu fiecare dintre secțiunile tematice prezentate în acest material și extinse sau restrânse în funcție de progresul politicilor instituționale, de la caz la caz.

Referințe

Andreassen H. N., Berez-Kroeker A. L., Collister L., Conzett P., Cox C., De Smedt K., McDonnell B., Research Data Alliance Linguistic Data Interest Group. (2019). Tromsø

⁷⁴ [Department of Digital Humanities | King's College London \(kcl.ac.uk\)](https://www.kcl.ac.uk/digital-humanities/)

recommendations for citation of research data in linguistics. DOI:
<https://doi.org/10.15497/rda00040>.

Coonin, Bryna, Leigh Younce. 2009. "Publishing in Open Access Journals in The Social Sciences and Humanities: Who's Doing it and Why." ACRL Fourteenth National Conference. 12 March. Disponibil la <https://www.ala.org/acrl/conferences/confsandpreconfs/national/seattle/seattle>.

Directorate-General for Research and Innovation ([European Commission](#)). 2020. Integration of social sciences and humanities in Horizon 2020. Publications Office of the EU.

Dogan, Mattei, Robert Pahre. 1990 (1993). *Noile științe sociale. Interpenetrarea științelor*, trad. de N. Lotreanu, București: Ed. Academiei Române.

England, Jude. 2008. „Collection or content? Developing a social science proposition in the British Library”, International Federation of Library Associations, Social Science Libraries Section, Satellite Conference, University of Toronto, Toronto, Canada 6-7 August 2008.

Eve, Paul Martin. 2014. *Open Access and the Humanities*. Cambridge University Press. Disponibil la DOI: <http://dx.doi.org/10.1017/CBO9781316161012>.

Lagenhove, Luk van. 2000. "Reinventing the social sciences: setting the stage". In OECD, *Social Sciences for a Digital World Building Infrastructure and Databases for the Future*, OECD Publishing, pp. 21-27.

Maynooth University Library (n.d.). "Open Access: a guide for researchers". Disponibil la [Home - Open Access: a guide for researchers - LibGuides at National University of Ireland, Maynooth](#).

University College Dublin Digital Library (n.d.). "Open Access for Research Impact: OA & the Humanities". Disponibil la [What is Open Access \(OA\)? - Open Access for Research Impact - LibGuides at UCD Library](#).

Laurent Romary, Erzsébet Tóth-Czifra. 2019. Open Access guidelines for the arts and humanities: Recommendations by the DARIAH European research infrastructure consortium. 2019. Disponibil la [halshs-02106332f](#).

MINISTERUL CERCETĂRII,
INOVĂRII ȘI DIGITALIZĂRII

uefiscdi
Unitatea Executivă pentru
Finanțarea Învățământului Superior,
a Cercetării, Dezvoltării și Inovării

"Open Research Glossary". 2015. Disponibil la [Open Research Glossary \(Right to Research Coalition\)](#).

Harnad, Stevan. 2006. "Optimizing OA Self-Archiving Mandates: What? Where? When? Why? How?". Disponibil la [Optimizing OA Self-Archiving Mandates: What? Where? When? Why? How? - Open Access Archivangelism \(eprints.org\)](#).

SAGE, LSE Public Policy Group. (2013). "Open Access Perspectives in the Humanities and Social Sciences." OA Conference Booklet.

Science Europe. 2013. "Open Access Opportunities for the Humanities".

SPARC Europe. 2017. "Open acces for the humanities". Disponibil la <https://sparceurope.org/wp-content/uploads/2017/02/Humanities-BP-final-PDF.pdf>.

Speicher, Lara et al. 2018. "OPERAS Open Access Business Models White Paper". Disponibil la <https://doi.org/10.5281/zenodo.1323708>.

Suber, Peter Why Is Open Access Moving So Slowly In The Humanities? June 8, 2017 [Why Is Open Access Moving So Slowly In The Humanities? | Blog of the APA \(apaonline.org\)](#)

Anexa

Evenimente cheie pe drumul către accesul liber la rezultatele cercetării

Eveniment	Link
2001 23 martie: O scrisoare este trimisă către editorul <i>Science Magazine</i> prin care se anunța lansarea editurii și revistei cu acces liber Public Library of Science (PLOS). 23 martie: <i>Chronicle of Higher Education</i> conține un rezumat al unei mișcări în științele naturii de boicotare a revistelor științifice care nu își pun conținutul online gratuit, în termen de șase luni de la publicare. 28 martie: Se lansează <i>Free Online Scholarship Newsletter</i> (2001-2002) urmat de	About PLOS - PLOS Perma Peter Suber, Newsletter Archive

Eveniment	Link
SPARC Open Access Newsletter (2003-2013).	Suber, FOS Newsletter, 3/28/01 (earlham.edu)
2002 14 februarie: Declarația <i>Inițiativei de la Budapesta privind Accesul liber</i> (BOAI)	Budapest Open Access Initiative (BOAI)
2003 22 octombrie: Declarația de la Berlin privind accesul liber la cunoaștere în științe și discipline umaniste	The Declaration of Berlin on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities
2006 Se lansează proiectul DRIVER ca prima inițiativă a UE care a explorat dezvoltarea unei infrastructuri distribuite pentru a permite o interoperabilitate sporită a datelor și pentru a stabili o infrastructură paneuropeană, a depozitelor digitale. Proiectul a fost dezvoltat prin finanțări succesive și este implementat în prezent prin OpenAIRE.	OpenAIRE
2012 16 decembrie: Declarația Societății Americane de Biologie Celulară (ASCB) cu privire la evaluarea cercetării.	The San Francisco Declaration on Research Assessment (DORA)
2013 Lansarea Research Data Alliance (RDA) - o inițiativă a Comisiei Europene, Fundației Naționale pentru Științe a Guvernului Statelor Unite, Institutului Național de Standarde și Tehnologie și Departamentului de Inovare al Guvernului australian, cu scopul de a construi o infrastructură socială și tehnică pentru a permite partajarea deschisă și reutilizarea datelor.	RDA Research Data Sharing without barriers (rd-alliance.org)
2015 Comisia Europeană a propus crearea unui Cloud European Open Science (EOSC) către Consiliul pentru Competitivitate cu scopul de a crea o rețea a infrastructurilor	EOSC Portal (eosc-portal.eu)

Eveniment	Link
de date de cercetare existente în Europa, făcând datele de cercetare interoperabile și acționabile automat după principiile “FAIR”.	
2016 27 mai: Consiliul European lansează un apel către Comisia Europeană și statele membre pentru dezvoltarea Agendei europene pentru știința deschisă. 8 august: Comisia Europeană înființează Platforma pentru politica științei deschise (OSPP), formată dintr-un grup de 25 de experți care au fost mandatați să ofere soluții cu privire la modul în care se dezvoltă și se pune în practică o politică științifică deschisă.	pdf (europea.eu) Register of Commission expert groups and other similar entities (europea.eu)
2017 15 martie: Grupul de experți al Comisiei Europene cu privire la metricile alternative (Altmetrics) publică un raport cu propuneri pentru realizarea unui progres către o nouă generație de metrici (de evaluare a cercetării) în contextul științei deschise. 21 martie: Comisia Europeană explică regulile privind accesul liber la publicațiile științifice și datele de cercetare pe care beneficiarii trebuie să le urmeze în cadrul proiectelor finanțate sau cofinanțate în cadrul programului Orizont 2020.	Next-generation metrics - Publications Office of the EU (europea.eu) h2020-hi-oa-pilot-guide en.pdf (europea.eu)
2018 31 mai: Comisia Europeană publică o Recomandare care înlocuiește Recomandarea Comisiei din 17 iulie 2012 privind accesul la informațiile științifice și conservarea acestora. Lansarea cOAlition S de către un grup de organizații naționale de finanțare a cercetării, cu sprijinul Comisiei Europene și al Consiliului European pentru Cercetare (ERC) și a Planului S prin care finanțatorii de cercetare impun ca publicațiile de cercetare care sunt generate prin granturi de cercetare pe care le alocă trebuie să aibă acces liber în ziua publicării.	RECOMANDAREA (UE) 2018/ 790 A COMISIEI - din 25 aprilie 2018 - privind accesul la informațiile științifice și conservarea acestora (europea.eu) About Plan S (coalition-s.org)

Eveniment	Link
2020 19 februarie: Comisia Europeană publică Strategia europeană privind datele cu scopul de a crea un spațiu european al datelor, o piață unică a datelor, permițându-le să circule liber în cadrul Uniunii Europene și în toate sectoarele, în beneficiul întreprinderilor, cercetătorilor și administrațiilor publice.	EUR-Lex - 52020DC0066 - EN - EUR-Lex (europa.eu)
2021 Se lansează în mai Open Research Europe - serviciul de publicare cu acces liber al Comisiei Europene.	Open Research Europe Open Access Publishing Platform (europa.eu)

Surse: Pentru un istoric al inițiativelor cu privire la accesul liber vezi <https://open-access.net/en/information-on-open-access/history-of-the-open-access-movement>.